

AVRUPA SOSYAL HAKLAR SÖZLEŞMESİ

Çeviren: Doç. Dr. Öztekin TOSUN

Sözleşme hakkında kısa bilgi

Avrupa Konseyi Statüsü Avrupa memleketlerinin ekonomik ve sosyal ilerlemesini sağlamakta, onların ortak malvarlıkları olan manevî kıymetlere bağlılığını, hareket noktası olarak kabul etmektedir.

1954'de Konseyin Bakanlar Komitesi, bir Sosyal Komite meydana getirerek bir Sosyal Haklar Sözleşmesi tasarısı hazırlamasını ona görev olarak vermişti.

Öte yandan, İstişare Kurulu da aynı meseleyi uzun boylu incelemiş bulunduğundan, kendi teklif ve ilhamlarının da gözönünde tutulmasını istiyordu.

Avrupa Konseyinin kendisine başvurması üzerine 1958 aralık ayında Milletlerarası İş Bürosu, Strazburg'da üç taraflı (Hükümetler, işverenler, işçiler) bir konferans tertip etti. İstişare Kurulu ve sendika teşekkülleri tasarı üzerinde müteaddid seferler durdular. Avrupa Konseyine üye devletlerin sosyal alandaki tatbikatı, muhtelif milletlerarası teşekküllerin statüleri ve beyannameleri, Anayasaların iktisadî ve sosyal hükümleri üzerinde geniş bir anket yapıldı. Milletlerarası teşekküller, gerek işçi gerekse işveren milletlerarası sendika konfederasyonları, v.s. gibi teşekküllerin de fikirleri alındı. Nihayet, 1954'de hazırlanmasına başlanılan Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 temmuz 1961 tarihinde kat'i şekli verildi. Sözleşme, 18 Ekim 1961 günü Torino'da Avrupa Konseyinin 16 üyesinden 13 ü tarafından (Belçika, Danimarka, Federal Almanya Cumhuriyeti, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Türkiye ve Yunanistan) imzalandı; Avusturya, İzlanda ve Kıbrıs imzaya iştirak etmemiştir.

Sözleşme, tasdik eden devletlerin sayısı 5'i bulunduğunda yürürlüğe girecektir. Şimdiye kadar İngiltere, Norveç ve İrlanda tasdik etmiş bulunmaktadır. İki devletin daha tasdik etmesile Sözleşme yürürlüğe girecektir.

Bir kere yürürlüğe girmesinden sonra, hukuk dünyası için İnsan Hakları Sözleşmesi ne ise, bu Sözleşmenin de iş dünyası için olacağı söylenmiştir. İşçilerin hayatını daha iyi kılmak için Avru-

pada büyük işçi hareketleri olmuş, bunların neticesinde Milletlerarası İş Teşkilâtı (OİT) kurulmuş, 1919'daki bu hareketi 1961 Sözleşmesi devam ettirmiştir. Bu Sözleşme ile işçilerin meşrû menfaatlerini grev hakkı ile korumaları da ilk defa milletlerarası bir anlaşmaya girmiş olmaktadır.

Bu mühim Sözleşmeyi henüz yürürlüğe girmeden tercüme ederek sunuyoruz*.

SÖZLEŞMENİN METNİ

Avrupa Konseyinin amacının, kendi ortak malvarlıkları olan idealleri ve esasları korumak ve geliştirmek ve kendi ekonomik ve sosyal tekamülünü, bilhassa İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerinin korunması ve gelişmesi yolu ile teşvik etmek için üyeleri arasında daha sıkı bir birlik gerçekleştirmek olduğunu gözönünde tutarak;

4 kasım 1950'de Romada imzalanmış İnsan hakları ve Temel Hürriyetlerinin Korunması Anlaşması ve Pariste 20 Mart 1952'de imzalanmış buna ekli Protokol hükümlerine göre, Avrupa Konseyi üye Devletlerinin haklarına ve bu metinlerde gösterilmiş medenî ve siyasî hakları ve hürriyetleri temin etmekte mutabık kaldıklarını gözönünde tutarak;

Sosyal haklardan faydalanmanın ırk, renk, cinsiyet, din, siyasî kanaat, millî nesep veya sosyal mense' farkı gözetilmeksizin sağlanması gerektiğini gözönünde tutarak;

Uygun müesseseler ve gerçekleştirmeler vasıtasile, gerek köylü gerekse şehirlî, halklarının bütün zümrelerinin hayat seviyesini iyileştirmek ve rahat yaşamalarını teşvik etmek için bütün kuvvetlerini harcamakta kararlı,

Avrupa Konseyi üyesi imza koyucu Hükümetler,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

KISIM I

Akit Taraflar, aşağıdaki hakların ve esasların fiilen kullanılmasını sağlamağa matuf şartların gerçekleşmesini, bütün faydalı vasıtalarla millî ve milletlerarası sahada takip edecekleri bir politikanın gayesi olarak kabul ederler:

(*) Sözleşmenin orijinal fransızca metni için, bk. L'Europe des travailleurs (Les Annales de l'Europe, 1. Année - No: 2, Décembre 1961. Direction de l'Information Conseil de L'Europe Strasbourg).

1. Herkes serbestçe başladığı bir iş ile hayatını kazanmak imkânına malik olmalıdır.
2. Bütün işçilerin adil iş şartlarına hakları vardır.
3. Bütün işçilerin işlerinde emniyet ve sağlık hakları vardır.
4. Bütün işçilerin, kendilerine olduğu kadar ailelerine de tatmin edici bir hayat seviyesi sağlayan adil bir ücret hakları vardır.
5. Bütün işçiler ve işverenler, ekonomik ve sosyal menfaatlerinin korunması için millî ve milletlerarası teşekküller halinde serbestçe cemiyet kurmak hakkını haizdirler.
6. Bütün işçiler ve işverenler topluca mukavele yapmak hakkını haizdirler.
7. Çocukların ve gençlerin, maruz buldukları bedenî ve ruhî tehlikelere karşı, özel bir korunmaya hakları vardır.
8. İşçi kadınların gebeliklerinde ve öteki işçi kadınların da uygun hallerde işlerinde özel bir korunmaya hakları vardır.
9. Herkesin şahsî kabiliyetlerine ve menfaatlerine uygun olarak bir meslek seçmesinde kendisine yardımcı olmak üzere uygun mesleğe yöneltme vasıtalarından faydalanma hakkı vardır.
10. Herkesin uygun meslekle yetişme vasıtalarından faydalanma hakkı vardır.
11. Herkesin mümkün olan en iyi sağlık durumunda bulunmasına imkân verecek bütün tedbirlerden faydalanmak hakkı vardır.
12. Bütün işçilerin ve onların bakmakla mükellef oldukları kimselerin sosyal sigortaya hakları vardır.
13. Yeter kaynaklardan yoksun herkesin sosyal ve tıbbî yardıma hakkı vardır.
14. Herkesin vasıflı sosyal hizmetlerden faydalanmak hakkı vardır.
15. Sakat olan herkesin, sakatlığının menşei ve mahiyeti ne olursa olsun, meslekî yetişme ve meslekî ve sosyal bakımdan yeni durumuna intibak etme hakkı vardır.
16. Ailenin, cemiyetin temel hücreleri olarak, tam gelişmesini sağlamak için uygun sosyal, hukukî ve iktisadî korunma hakkı vardır.
17. Annenin ve çocuğun, evlilik durumundan ve aile bağlan-tılarından müstakil olarak, uygun bir sosyal ve iktisadî korunmaya hakları vardır.
18. Âkit Taraflardan birinin uyruklarının bir başka Taraf'ın ülkesinde, iktisadî ve sosyal mahiyette ciddi sebeplere dayanan tah-

ditler saklı kalmak şartıyla, bu sonuncunun vatandaşlarıyla eşit bir şekilde her kazanç sağlayıcı faaliyette bulunmak hakları vardır.

19. Akit Taraflardan birinin uyruğu olan göçmen işçilerin ve ailelerinin, bütün öteki Akit Tarafların ülkesinde korunma ve yardımdan faydalanma hakları vardır.

KISIM II

Akit Taraflar, Kısım III'de gösterildiği gibi, kendilerini bundan sonraki madde ve paragraflardan doğan mükellefiyetlerle bağlı saydıklarını taahhüt ederler.

Madde 1 — İş hakkı :

İş hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından, Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

1. Tam çalışmayı gerçekleştirmek bakımından, mümkün olan en yüksek ve en devamlı çalışma seviyesini gerçekleştirmeyi ve korumayı önemli amaçlarından ve sorumluluklarından biri olarak kabul etmek;
2. İşçinin serbestçe seçilmiş bir iş ile hayatını kazanmak hakkını müessir şekilde korumak;
3. Bütün işçiler için bedava iş servisleri kurmak veya olanları muhafaza etmek;
4. Uygun bir mesleğe yöneltmeyi, bir meslekte yetiştirmeyi ve bir mesleğe yeniden intibakı sağlamak yahut teşvik etmek.

Madde 2 — Âdil iş şartları hakkı :

Âdil iş şartları hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

1. Üretim artışı ve araya giren öteki amiller müsaade ettiği nisbette haftalık iş yavaş yavaş kısaltılmak gerektiğine göre, günlük ve haftalık işe makûl bir süre tayin etmek;
2. Ücretli bayram tatili kabul etmek;
3. En aşağı iki haftalık ücretli bir yıllık tatil elde etmeyi sağlamak;
4. Tehlikeli veya muayyen sıhhate zararlı meşguliyetlerde çalıştırılan işçilerin gerek iş süresini kısaltmak gerekse onlara ek ücretli tatil sağlamak;

5. Memleketin veya dinin gelenekleri veya örf ve âdetlerince dinlenme günü olarak kabul edilen haftanın günü ile mümkün olduğu kadar karşılaşacak şekilde bir haftalık dinlenme günü sağlamak;

Madde 3 — İşde emniyet ve sağlığı koruma hakkı :

İşde emniyet ve sağlığı koruma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Emniyet ve sağlığı koruma tüzükleri çıkarmak;
2. Bu tüzüklerin uygulanmasını kontrol için tedbirler kabul etmek;
3. İş emniyetini ve sağlığını ıslah etmeğe matuf tedbirler hakkında gerektiğinde işveren ve işçi teşekküllerinin fikrini almak.

Madde 4 — Âdil ücret hakkı :

Âdil bir ücret hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. İşçilerin, kendilerine olduğu kadar ailelerine de münasip bir hayat seviyesi temin etmeğe yetecek bir ücret hakkı tanımak;
2. Bazı özel haller bir yana, ek iş saatleri için işçilere yükseltilmiş bir ücret nisbeti kabul etmek;
3. Eşit değerde bir iş için erkek ve kadın işçilere eşit bir ücret hakkı tanımak;
4. İşe son verme halinde bütün işçilere makûl bir ihbar süresi hakkı tanımak;
5. Ücretlerden ancak kanun veya nizamla gösterilmiş veya toplu sözleşmeler veya hakem kararlarile tespit edilmiş şartlar ve kayıtlarla tevkifat yapılmasına izin vermek.

Bu hakların kullanılması, gerek serbestçe aktedilmiş toplu anlaşmalar yolu ile, gerek ücretlerin kanunî usûllerle tespiti vasıtasile, gerekse millî şartlara uygun herhangi başka bir şekilde teminat altına alınmalıdır.

Madde 5 — Sendika hakkı :

İşçilerin ve işverenlerin mahallî, millî veya milletlerarası teşekküller kurmak hürriyetini teminat altına almak veya teşvik et-

mek bakımından, bunların ekonomik, sosyal menfaatlerini ve bu teşekküllere girmelerini korumak için, Akit Taraflar milli mevzuatın bu hürriyete zarar vermemesi ve zarar verecek şekilde uygulanmaması hususunda anlaşmışlardır. Bu maddede gösterilmiş teminatların polise ne ölçüde uygulanacağı milli kanunlar ve tanzimî tasarruflarla tayin edilecektir. Bu teminatların silâhlı kuvvetler üyelerine uygulanması esası ve ne ölçüde bu kategori kimselere uygulanacağı, aynı şekilde milli kanunlar ve tanzimî tasarruflarla tayin edilecektir.

Madde 6 — Toplu Sözleşme Hakkı :

Toplu Sözleşme hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. İşçiler ve işverenlerin biraraya gelip istişare yapmalarını teşvik etmek;

2. Toplu Sözleşmelerle iş şartlarını tanzim etmek bakımından bir yandan işverenler veya işveren teşekkülleri öteyandan işçi teşekkülleri arasında, zarurî ve faydalı olduğu takdirde, ihtiyarî anlaşma usullerinin tesisini teşvik etmek;

3. Çalışma ihtilâflarının tanzimi için uygun uzlaşma ve ihtiyarî tahkim usulleri tesis etmeyi ve bunlardan faydalanmayı teşvik etmek.

Ayrıca da:

4. Yürürlükte olan toplu sözleşmelerden doğabilecek mükellefiyetler saklı kalmak üzere, işçilerin ve işverenlerin menfaatlerinin çatışması halinde, grev hakkı dahil, birlikte hareket hakkını kabul ederler.

Madde 7 — Çocukların ve gençlerin korunma hakkı :

Çocukların ve gençlerin korunma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Sıhhat, ahlâk ve terbiyelerine zarar verme tehlikesi olmayan muayyen hafif işlerde çalıştırılan çocuklar için her zaman istisna koyulabilmek şartile, asgarî işe kabul yaşı 15 olarak tespit etmek;

2. Tehlikeli ve sıhhate aykırı kabul edilen muayyen meşguliyetler için daha yukarı işe kabul yaşı asgarîsi tespit etmek;

3. Henüz mecburî tahsile tabi çocukların, onları bu tahsilin bütün nimetlerinden faydalanmaktan yoksun kılacak işlerde çalıştırılmasını yasak etmek;

4. Gelişme icaplarına ve daha hususî olarak meslekî yetişme ihtiyaçlarına cevap verebilmek için, 16 yaşından daha küçük işçilerin iş süresini tahdit etmek;

5. Genç işçilere ve çıraklara adil bir ücret veya uygun bir aidat hakkı tanımak;

6. İşverenin rızası ile normal iş süresi esnasında delikanlıların meslekî yetişmeye ayırdıkları saatlerin iş gününe dahil edilmesini kabul ettirmek;

7. 18 yaşından küçük işçilerin senelik ücretli tatillerinin süresini en aşağı üç hafta olarak tespit etmek;

8. Millî kanunların veya tanzimî tasarrufların tayin ettiği bazı işler müstesna olmak üzere, 18 yaşından küçük işçilerin gece çalışmalarını yasak etmek;

9. Millî kanunların veya tanzimî tasarrufların tayin ettiği muayyen bazı işlerde meşgul bulunan 18 yaşından küçük işçilerin muntazam bir tıbbî kontrole tâbi tutulmalarını sağlamak;

10. Çocukların ve delikanlıların maruz bulunduğu, bilhassa doğrudan doğruya veya dolayısıyla işlerinden doğan bedeni ve ruhi tehlikelere karşı özel bir koruma sağlamak.

Madde 8 — Kadın işçilerin korunma hakkı :

Kadın işçilerin korunma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Kadınlara, gerek bir ücretli tatil, gerek uygun sigorta edimleri yahut umumî fon'lar vasıtasile, doğumdan evvel ve sonra toplam olarak en aşağı 12 hafta süreli bir dinlenme sağlamak;

2. Bir işverenin, bir kadına analık tatilindeki yokluğu esnasında veya ihbarın süresi bu yokluk esnasında bitecek bir tarihte işine son verildiğini tebliğ etmesini gayrî kanunî telâkki etmek;

3. Çocuklarına süt veren annelere bu gayeye yetecek molalar sağlamak;

4. (a) Sinaî işlerde gece çalışması için kadın bedeni iş gücünün kullanılmasını tanzim etmek;

5. (b) Kadın bedeni iş gücünün madenlerde toprak altında ve gerektiğinde tehlikeli, sıhhate aykırı veya eziyetli olduğu için bu

bedeni iş gücüne uymayan bütün işlerde kullanılmasını yasak etmek;

Madde 9 — Mesleğe yöneltme hakkı :

Mesleğe yöneltme hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar, gerektiğinde, ilgilinin hususiyetlerini ve bunlarla iş piyasasının imkânları arasındaki münasebeti gözönünde bulundurarak, bir meslek seçme veya meslekte ilerleme ile ilgili meseleleri çözmekte, özürlü olan kimseler de dahil olmak üzere, herkese yardım edecek bir servis (hizmet dairesi) sağlamayı veya teşvik etmeyi taahhüt ederler.

Madde 10 — Meslekte yetişme hakkı :

Meslekte yetişme hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Gerektiğinde, özürlü olan kimseler de dahil olmak üzere, işveren ve işçi meslekî teşekküllerine danışarak, herkese teknik yetişme veya meslekte yetişme sağlamak yahut varsa bunu teşvik etmek ve sadece ferdi kabiliyet gözönünde tutularak yüksek teknik öğretime ve üniversite öğretimine başlamak imkânını verecek vasıtaları sağlamak;

2. Değişik işlerinde, genç kız ve erkekler için bir çıraklık sistemi ve başka yetişme sistemleri sağlamak veya varsa teşvik etmek;

3. Gerektiğinde:

a) Kâhil işçilerin yetişmesi için uygun ve kolaylıkla yerine getirilebilecek tedbirler;

b) Teknik gelişimin yahut yeni bir iş piyasası yöneliminin zarurî kıldığı hallerde, kâhil işçilerin meslekte yeniden terbiyesi için özel tedbirler sağlamak veya varsa bunları teşvik etmek.

4. a) Bütün vergi ve mükellefiyetlerin azaltılması veya kaldırılması;

b) Uygun hallerde malî bir yardım elde edilmesi;

c) İşverenin talebi üzerine işçinin iş esnasında takip ettiği tamamlayıcı kur'lara ayırdığı zamanın normal iş saatlerine dahil sayılması;

d) Çıraklık sisteminin ve genç işçiler için herhangi başka yetişme sisteminin müessiriyetinin ve genel olarak genç işçilerin uygun korunmasının, uygun bir kontrol vası-

tasile meslekî işveren ve işçi teşekküllerinin fikrini alarak, teminat altına alınması,

gibi münasip hükümlerin vasıtalarından tam faydalanmayı teşvik etmek.

Madde 11 — Sağlıkın korunması hakkı :

Sağlığın korunması hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar gerek doğrudan doğruya gerekse resmî ve özel teşekküllerle işbirliği yaparak, bilhassa aşağıdaki hususlara yönelen tedbirleri almak hususunda anlaşmışlardır:

1. Kötü sağlık sebeplerini, imkân nisbetinde, ortadan kaldırmak;
2. Sağlıkın ıslahını ve sağlık konusunda ferdî sorumluluk hissinin gelişmesini ilgilendiren hususlarda danışma ve eğitim merkezleri kurmak;
3. Salgın, kökleşmiş veya öteki hastalıkları imkân nisbetinde önlemek.

Madde 12 — Sosyal Sigorta hakkı :

Sosyal sigorta hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Bir sosyal sigorta rejimi ihdas etmek veya devam ettirmek;
2. Sosyal sigorta rejimini, hiç olmazsa asgarî sosyal sigorta normu hakkındaki Milletlerarası İş Sözleşmesinin (No. 102) tasdiğine kâfi gelecek tatminkâr bir seviyede tutmak;
3. Sosyal sigorta rejimini gitgide daha üstün bir seviyeye çıkarmağa çalışmak;
4. a) Akit Tarafların ülkeleri arasında korunan kimselerin yapabilecekleri yer değiştirmeler ne olursa olsun, sosyal sigorta haklarına taalluk eden hususlarda her bir Akit Tarafın uyrukları ile öteki tarafların uyrukları arasında, sosyal sigorta kanunlarının verdiği avantajların muhafazası dahil olmak üzere, muamelede eşitliği;
- b) Akit Tarafların herbirinin kanunlarına uygun olarak geçmiş sigorta yahut iş devrelerinin toplamını almak gibi vasıtalarla sosyal sigorta haklarını elde etmeyi, muhafaza veya tekrar ihdas etmeyi

sağlamak için iki veyahut çok taraflı uygun anlaşmalar akdile yahut başka vasıtalarla ve bu anlaşmalarda varılmış kayıt ve şartlar muhafaza edilmek şartile, tedbirler almak.

Madde 13 — Sosyal ve tıbbî yardımdan faydalanma hakkı :

Sosyal ve tıbbî yardımdan faydalanma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Yeter kazancı bulunmayan ve bunu kendi vasıtalarile veya başka bir kaynaktan, bilhassa bir sosyal sigorta rejiminden doğan edimlerle sağlayacak durumda olmayan herkesin uygun bir yardım ve hastalığı halinde durumunun gerektirdiği ihtimamı elde etmesine çalışmak;

2. Böyle bir yardımdan faydalanan kimselerin bu yüzden siyasi veya sosyal haklarının azalmasına mani olmak;

3. Herkesin, şahsî ve ailevî mahiyette yoksulluk durumunu önlemek, ortadan kaldırmak veya hafifletmek için resmî veya özel mahiyette yetkili servislerden zarurî bütün tavsiyeleri ve bütün yardımı elde edebilmesini kabul etmek;

4. 11 aralık 1953'de Pariste imzalanmış Avrupa sosyal ve tıbbî yardım anlaşması sayesinde Akit Tarafların yüklendiği mükellefiyetlere uygun olarak kendi memleketlerinde kanuna uygun olarak bulunan öteki Akit Tarafların uyruklarına, kendi vatandaşlarıyla eşit bir şekilde bu maddenin 1, 2 ve 3. bendlerinde gösterilmiş hükümleri uygulamak.

Madde 14 — Sosyal hizmetlerden faydalanma hakkı :

Sosyal hizmetlerden faydalanma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Sosyal hizmete has metodları kullanan ve ferdlerin ve grupların toplumdaki refahına ve gelişmesine olduğu kadar onların sosyal çevreye intibakına yardım eden servisleri teşvik veya tanzim etmek;

2. Ferdlerin veya hayır teşekküllerinin veya öteki teşekküllerin bu servislerin kurulmasına veya muhafazasına iştirak etmelerini teşvik etmek.

Madde 15 — Bedence ve akılca malûl kişilerin meslekte yetişme ve meslekî ve sosyal bakımdan yeni durumuna intibak etme hakkı :

Beden veya akıl bakımından malûl kişilerin meslekte yetişme ve meslekî ve sosyal bakımdan yeni durumuna intibak etme hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından, Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Meslekte yetişme vasıtalarını, lüzumu varsa resmî veya özel mahiyette ihtisas müesseseleri dahil, ilgililerin faydalanmasına arz etmek için uygun tedbirler almak;

2. Bedence malûl kişilerin işe yerleşmesi için, bilhassa özel iş yerleri, himayeli iş imkânları ve bedence malûl kişileri çalıştırmaya işverenleri heveslendirecek tedbirler vasıtasile, uygun tedbirler almak.

Madde 16 — Ailenin sosyal, hukukî ve iktisadî korunma hakkı :

Cemiyetin temel hücreleri ailenin tam mânasile gelişmesi için zarurî hayat şartlarını gerçekleştirmek bakımından Akit Taraflar aile hayatının iktisadî, hukukî ve sosyal korunmasını, bilhassa sosyal ve ailevî edimler, malî hükümler, ailelerin ihtiyaçlarına uygun binalar inşa'nının teşviki, yeni kurulan ailelere yardım yahut uygun herhangi başka tedbirler vasıtasile, teşvik hususunda anlaşmışlardır.

Madde 17 — Anne ve çocuğun sosyal ve iktisadî korunma hakkı :

Anne ve çocuğun sosyal ve iktisadî korunma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar, uygun müesseselerin ve servislerin tesisi ve muhafazası dahil, bu gaye için zarurî ve uygun bütün tedbirleri alacaklardır.

Madde 18 — Öteki Akit Tarafların ülkesinde kazanç sağlayıcı bir faaliyette bulunmak hakkı :

Öteki Akit Tarafların ülkesinde kazanç sağlayıcı bir faaliyette bulunmak hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Mevcut nizamları liberal bir anlayışla uygulamak;
2. Yürürlükte olan formaliteleri basitleştirmek ve yabancı işçiler veya onların işverenleri tarafından ödenen konsoloshane harçlarını ve başka vergileri azaltmak yahut ortadan kaldırmak;

3. Yabancı işçi çalıştırılmasını tanzim eden mevzuatı, tek tek veya toplu olarak, yumuşatmak;

ve

4. Öteki Akit Tarafların ülkesinde kazanç sağlayıcı bir faaliyette bulunmak isteyen uyruklarının yurt dışına çıkma hakkını tanımışlardır.

Madde 19 — Göçmen işçilerin ve ailelerinin korunma ve yardımdan faydalanma hakkı :

Göçmen işçilerin ve ailelerinin korunma ve yardımdan faydalanma hakkının fiilen kullanılmasını sağlamak bakımından, Akit Taraflar aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

1. Bu işçilere yardımla mükellef uygun bedava servisler buldurmak yahut sağlamak ve, bilhassa bunlara doğru bilgiler verilmesini sağlamak ve millî kanunlar ve tanzimî tasarrufların müsaadesi nisbetinde dışarı veya içeri göçü ilgilendiren hataya düşürücü her propagandaya karşı faydalı bütün tedbirleri almak;

2. Kanunların müsaadesi nisbetinde, bu işçilerin ve ailelerinin yola çıkmasını, yolculuğunu ve karşılanmasını kolaylaştırmak için uygun tedbirler almak ve kanunların müsaadesi nisbetinde bunlara yolculuk sırasında iyi sağlık şartları gibi zarurî, sıhhi ve tıbbî hizmetler sağlamak;

3. Yerine göre, kendisinden göç edilen ve kendisine göç olunan memleketlerin, resmî olsun hususî olsun, sosyal hizmetleri arasında işbirliğini teşvik etmek;

4. Ülkesinde kanuna uygun bir şekilde bulunan bu işçilere, aşağıdaki hususlarda, hususlar kanunlarla veya tanzimî tasarruflarla tanzim edildiği veya idarî makamların kontrolüne tâbi olduğu müddetçe, kendi vatandaşlarına olduğundan daha az müsait olmayan bir muameleyi taahhüt etmek;

a) Ücret ve öteki çalıştırma ve iş şartları;

b) Sendika teşekküllerine üye olma ve toplu sözleşmelerin sağladığı avantajlardan faydalanma;

c) Lojman;

5. Ülkesinde kanuna uygun bir şekilde bulunan işçilere, işçi olarak tahsil edilen vergiler, resimler ve iş münasebetile yüklenen mükellefiyetler bakımından kendi vatandaşlarına olduğundan daha az müsait olmayan bir muamele sağlamak;

6. Ülkede yerleşmeğe izinli göçmen işçinin mümkün olduğu kadar ailesinin tekrar toplanmasını kolaylaştırmak;

7. Ülkesinde kanuna uygun bir şekilde bulunan bu işçilere bu maddede zikredilen meselelere ait dâvalarda kendi vatandaşlarına olduğundan daha az müsait olmayan bir muamele sağlamak;

8. Ülkesinde kanuna uygun bir şekilde ikamet eden bu işçilere, Devlet emniyetini tehdit etmedikleri veya âmme nizamını veya genel adabı ihlâl etmedikleri takdirde, yurt dışına çıkarılmıyacaklarını garanti etmek;

9. Göçmen işçilerin götürmek istedikleri kazanç veya tasarrufların hepsini, kanunların tespit ettiği hudutlar çerçevesinde, götürmelerine izin vermek;

10. Bu maddede gösterilen himaye ve yardımdan faydalanmayı, bahis konusu tedbirler kendi hesabına çalışan göçmen işçilere uygulanabildiği nisbette bunlara da teşmil etmek.

KISIM III

Madde 20 — Taahhütler :

1. Akit Taraflardan herbiri aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

a) Bu Sözleşmenin birinci kısmını, bu kısmın ilk fıkrası hükümlerine uygun olarak, Kendisinin faydalı bütün vasıtalarla gerçekleştirmeğe çalışacağı gayeleri tayin eden bir beyanname olarak kabul etmek;

b) Sözleşmenin ikinci kısmının aşağıdaki yedi maddesi 1, 5, 6, 12, 13, 16 ve 19. maddelerinden en az beşi ile kendisini bağlı saymak;

c) Kendisini bağlayan madde veya numaralanmış bendlerin toplam olarak madde sayısı 10'dan veya numaralanmış bend sayısı 45'den aşağı olmamak üzere, Sözleşmenin ikinci kısmından Kendisinin seçeceği ek bir sayıda madde veya bend ile kendisini bağlı saymak.

2. Bu maddenin 1. bendinin (b) ve (c) fıkraları hükümlerine uygun olarak seçilmiş maddeler veya bendler, tasdik veya kabul nüshasının tevdi edildiği anda Akit Tarafça Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirilecektir.

3. Bundan sonra da, Akit Taraflardan herhangi biri Sözleşmenin ikinci kısmında yer almış ve bu maddenin 1. bendinin hüküm-

lerine uygun olarak henüz kendisinin kabul etmemiş bulunduğu başka madde veya bendlerle kendini bağlı saydığını Genel Sekretere gönderdiği bir tebliğ ile beyan edebilecektir. Sonraki bu taahhütler tasdik veya kabulün tamamlayıcı kısmı telâkki edilecekler ve tebliğ tarihini takip eden otuzuncu günden itibaren aynı tesirleri doğuracaklardır.

4. Genel Sekreter Sözleşmenin bu kısmına uygun olarak aldığı her tebliği imzacı bütün Hükûmetlere ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörüne bildirecektir.

5. Her Akit Taraf kendi millî şartlarına uygun bir iş teftiş (denetleme) sistemi kuracaktır.

KISIM IV

Madde 21 — Kabul edilen hükümlere ait raporlar :

Akit Taraflar, Sözleşmenin ikinci kısmının kabul ettikleri hükümlerinin uygulanmasına ait iki yıllık bir raporu Bakanlar Komitesi tarafından tayin edilmiş bir şekil içinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunacaklardır.

Madde 22 — Kabul edilmeyen hükümlere ait raporlar :

Akit Taraflar tasdik veya kabul anında veya bundan sonraki bir tebliğle Sözleşmenin ikinci kısmının kabul etmedikleri hükümlerine ait raporları uygun aralıklarla ve Bakanlar Komitesinin isteği üzerine Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunacaklardır. Bakanlar Komitesi bu raporların, hangi hükümler münasebetile isteneceğini ve ne şekilde olacağını muntazam aralıklarla tayin edecektir.

Madde 23 — Suretlerin tebliği :

1. Akit Tarafların herbiri, 21 ve 22. maddelerde gösterilmiş raporların suretlerini 27. maddenin 2. bendi gereğince millî işveren ve işçi teşekküllerinden kendilerini Sosyal Hükûmet Komitesinin alt komitesinin toplantılarında temsil ettirecek milletlerarası işveren ve işçi teşekküllerine üye olanlarına tebliğ edecektir.

2. Akit Taraflar, millî teşekküllerin tebelluğ ettiği adigeçen raporlar hakkındaki bütün müşahedelerini, eğer bunlar isterlerse, Genel Sekretere havale edeceklerdir.

Madde 24 — Raporların incelenmesi :

21 ve 22. maddelerin uygulanması münasebetile Genel Sekretere sunulan raporlar, Genel Sekretere 23. maddenin 2. bendi gereğince havele edilmiş bütün müşahedeleri aynı şekilde elinde bulunduran bir Uzmanlar Komitesi tarafından incelenecektir.

Madde 25 — Uzmanlar Komitesi :

1. Uzmanlar Komitesi, Akit Taraflarca teklif edilecek en yüksek ahlâkta ve milletlerarası sosyal mevzularda yetkisi tanınmış bir uzmanlar listesinden Bakanlar Komitesince gösterilmiş en fazla yedi üyeden meydana gelecektir.

2. Komitenin üyeleri altı yıllık bir devre için seçileceklerdir; tekrar seçilmeleri mümkündür. Buna rağmen, ilk seçim sonunda vazifelendirilmiş üyelere tayin edilmiş ikisinin yetkisi dört yıllık bir devrenin bitiminde sona erecektir.

3. İlk dört yıllık devrenin sonunda yetkisi sona erecek üyeler birinci seçim sonunda vazifelendirilmelerinden hemen sonra, Bakanlar Komitesi tarafından kur'a ile tayin edileceklerdir.

4. Yetkisi henüz sona ermemiş bir üyenin yerine vazifelendirilen bir komite üyesi kendinden evvelkinin yetki süresini tamamlar.

Madde 26 — Milletlerarası İş Teşkilâtının iştiraki :

Milletlerarası İş teşkilâtı, Uzmanlar Komitesinin kararlarına istişarî olarak iştirak etmek bakımından bir temsilcisini tayin etmeğe davet edilecektir.

Madde 27 — Sosyal Hükûmet Komitesinin alt komisyonu :

1. Akit Tarafların raporları ve Uzmanlar Komitesinin vardığı sonuçlar Avrupa Konseyinin Sosyal Hükûmet Komitesinin bir alt komitesinde incelemeye sunulur.

2. Bu alt komite Akit Tarafların herbirinin birer temsilcisinden kurulacaktır. Alt Komite en fazla iki milletlerarası işveren ve iki milletlerarası işçi teşekkülünü kendi toplantılarına istişarî mahiyette müşahitler göndermeğe davet edecektir. Ayrıca, Avrupa Konseyi nezdinde istişarî statüsü bulunan, hükûmetle ilgili olmayan milletlerarası teşekküllerin en fazla iki temsilcisini, meselâ sosyal refah ve ailenin iktisadî ve sosyal korunması gibi, bu mevzuda hassaten vasıflı oldukları meselelerde istişareye çağırabilecektir.

3. Alt Komite, vardığı sonuçları muhtevi bir raporu Uzmanlar Komitesinin raporunu da ekliyerek, Bakanlar Komitesine sunacaktır.

Madde 28 — Danışma Kurulu :

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Uzmanlar Komitesinin vardığı sonuçları Danışma Kuruluna havale edecektir. Danışma Kurulu bu sonuçlar hakkındaki görüşünü Bakanlar Komitesine bildirecektir.

Madde 29 — Bakanlar Komitesi :

Alt Komitenin raporuna dayanarak ve Danışma Kurulu ile istişare ettikten sonra, Bakanlar Komitesi, bulunma hakkını haiz olan üyelerin üçte ikisinin çoğunluğu ile Akit Tarafların herbirine bütün zarurî tavsiyeleri gönderebilecektir.

KISIM V

Madde 30 — Savaş ve genel tehlike hallerinde istisnalar :

1. Savaş halinde yahut milletin hayatını tehdit eden başka genel tehlike halinde her Akit Taraf, bu Sözleşmede gösterilmiş mükellefiyetleri, durumun bunu gerektirdiği nisbetten fazla olmamak ve bu tedbirler milletlerarası hukuktan doğan öteki borçlarla zıt olmamak şartile, ilga eden tedbirler kabul edebilir.

2. Bu ilga hakkını kullanmış olan her Akit Taraf, makûl bir süre içinde, alınmış tedbirlerden ve bunları ilham eden saiklerden Avrupa Konseyi Genel Sekreterine geniş şekilde haberdar eder. Her Akit Taraf bu tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve kabul etmiş bulunduğu Sözleşme hükümlerinin yeniden bütün şümülü ile uygulanmasına geçildiği tarihi aynı şekilde Genel Sekretere bildirmelidir.

3. Genel Sekreter, bu maddenin 2. bendine uygun olarak alınmış tebliğlerden öteki Akit Tarafları ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörünü haberdar edecektir.

Madde 31 — Kısıtlamalar ::

1. Birinci Kısımda beyan olunmuş haklar ve prensipler, fiilen işlemeğe başlayacakları zaman ve bu hakların ve prensiplerin İkinci Kısımda gösterilen tarzda fiilen kullanılması, kanunla gösterilmiş ve başkalarının haklarına ve hürriyetlerine saygıyı sağlamak

için yahut âmme nizamını, millî emniyeti, umumun sağlığını veya adabı umumiyei korumak için demokratik bir cemiyette zarurî olanlar müstesna, Birinci ve İkinci kısımlarda tasrih edilmemiş kısıtlama veya sınırlamaların mevzuu olamayacaktır.

2. Bu Sözleşme ile kabul edilmiş haklara ve mükellefiyetlere bu sözleşme ile konulan kısıtlamalar ancak öngörüldükleri gaye içinde uygulanabilirler.

Madde 32 — Sözleşme ile iç hukuk veya milletlerarası anlaşmalar arasındaki münasebetler :

Yürürlükte olan veya olacak iç hukukun ve iki veya çok taraflı anlaşmaların veya sözleşmelerin, korunan kimselerin daha lehinde olan hükümlerini bu Sözleşmenin hükümleri ihlâl etmez.

Madde 33 — Toplu Sözleşmelerle yürürlüğe koyma :

1. Bu Sözleşmenin II. kısmının 2. maddesinin 1, 2, 3, 4 ve 5., 7. maddesinin 4, 6 ve 7. ve 10. maddesinin 1, 2, 3 ve 4. bendlerinin hükümlerinin normal olarak işverenler veya işveren teşekküllerile işçi teşekkülleri arasında akdedilmiş sözleşmelerden doğduğu yahut normal olarak kanunî yoldan değil de başka bir şekilde gerçekleştirildiği üye devletlerle, Akit Taraflar karşılıklı taahhütlerde bulunabilirler ve ilgili işçilerin büyük çoğunluğuna bu hükümlerin bu nevi sözleşmelerle veya başka vasıtalarla uygulanmasından itibaren bu taahhütler yerine getirilmiş sayılacaktır.

2. Bu hükümlerin normal olarak kanunlardan doğduğu Üye Devletlerle, Akit Taraflar aynı şekilde karşılıklı taahhütlerde bulunabilirler ve bu hükümlerin kanunla ilgili işçilerin çoğunluğuna uygulanmasından itibaren bu taahhütler yerine getirilmiş sayılacaktır.

Madde 34 — Yer itibarile uygulama :

1. Bu Sözleşme her Akit Tarafın Anavatanında uygulanacaktır. Her Hükûmet, imza anında veya tasdik veya kabul suretinin tevdiî anında Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yaptığı beyanla hangi ülkesinin bu maksatla anavatan gibi sayılacağını açıkça bildirir.

2. Her Akit Taraf, bu Sözleşmenin tasdiki veya kabulü anında veya bunu takip eden herhangi başka bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine yöneltmiş bir tebliğle, kendisinin milletler-

arası münasebetlerini taahhüt ettiği veya milletlerarası sorumluluğunu yüklediği, bahis konusu beyanda gösterilmiş anavatan dışı ülkelerinden hangisine veya hangilerine Sözleşmenin kısmen veya tamamen uygulanacağını beyan edebilir. Beyanında gösterilmiş ülkelerin herbiri bakımından mecburî saydığı Sözleşmenin II. kısmının maddelerini ve bendlerini bu beyanda tasrih eder.

3. Genel Sekreterin bu beyanı tebelluğ ettiği tarihi takip edecek otuzuncu günden itibaren, Sözleşme bundan evvelki bendde yer almış beyanda gösterilmiş ülke veya ülkelerde uygulanacaktır.

4. Her Akit Taraf, bundan sonra da her istediği zaman, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderdiği bir tebliğ ile, bu madde nin 2. bendi gereğince Sözleşmenin uygulandığı bir veya birden fazla ülkeyi ilgilendiren hususlarda, bu ülke veya ülkeler bakımından henüz Kendisinin kabul etmemiş bulunduğu her madde veya numaralanmış bendi mecburî saydığını beyan edebilecektir. Daha sonraki bu taahhütler adigeçen ülke bakımından ilk beyanın tamamlayıcı bir kısmı kabul edilecek ve tebliğ tarihini takip eden otuzuncu günden itibaren aynı tesirleri doğuracaklardır.

5. Bu madde gereğince kendisine gönderilen her tebliği Genel Sekreter öteki imzacı Hükümetlere ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörüne havale edecektir.

Madde 35 — İmza, tasdik, yürürlüğe giriş :

1. Bu Sözleşme Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açıktır. Tasdik veya kabul edilecektir. Tasdik veya kabul suretleri Genel Sekretere tevdi olunacaktır.

2. Bu Sözleşme, beşinci tasdik veya kabul suretinin tevdi tarihini takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

3. Sonradan tasdik edecek her imzacı için Sözleşme tasdik veya kabul suretinin tevdi tarihini takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girer.

4. Genel Sekreter, Sözleşmenin yürürlüğe girişini, onu tasdik veya kabul eden Akit Tarafların isimlerini ve daha sonra vâki her tasdik veya kabul suretini bütün Avrupa Konseyi üyelerine ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörüne tebliğ eder.

Madde 36 — Değişiklikler :

Avrupa Konseyinin her üyesi, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderdiği bildiri ile bu Sözleşmede değişiklikler isteyebilir.

Genel Sekreter, bu şekilde istenen değişiklikler Bakanlar Komitesiince incelenir ve mütaleasını bildirmesi için Danışma Kuruluna sunulur. Bakanlar Komitesi tarafından tasvip olunan her değişiklik, bütün Akit Taraflar Genel sekretere kabul ettiklerini bildirmelerinden sonraki otuzuncu gün, yürürlüğe girecektir. Genel Sekreter, bütün Avrupa Konseyi üye devletlerine ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörüne bu değişikliklerin yürürlüğe girdiği tebliğ edecektir.

Madde 37 — Feshi ihbar:

1. Taraflardan hiçbiri Sözleşmenin kendi hakkında yürürlüğe girdiği tarihten sonra beş yıllık bir süre geçmeden yahut bundan sonraki her iki yıllık süre geçmeden Sözleşmenin feshini ihbar edemez ve herhalde feshin ihbarı Avrupa Konseyi Genel Sekreterine altı ay önce tebliğ edilir. Genel Sekreter bunu öteki Akit Taraflara ve Milletlerarası İş Bürosu Genel Direktörüne bildirecektir. Bu feshi ihbar, öteki Akit Tarafların sayısının beşten aşağı düşmemesi şartıyla, onlar bakımından Sözleşmenin muteberliğine zarar vermiyecektir.

2. Her Akit Taraf, riayetle mükellef olduğu maddelerin sayısı 10'dan ve bendlerin sayısı 45'den aşağı düşmemek ve bu madde ve bendle Akit Tarafça 20. maddenin I. bendinin (b) fıkrasında özel olarak atıf yapılanlar arasından seçilmiş maddeleri ihtiva etmek şartıyla, kabul etmiş bulunduğu Sözleşmenin II. kısmının her madde veya bendinin feshini bundan evvelki bend hükümleri dahilinde ihbar edebilir.

3. Her Akit Taraf, 34. maddenin 2. bendine uygun olarak yapılmış beyanla Sözleşmenin uygulandığı her ülke bakımından, bu maddenin 1. bendinin gösterdiği şartlarla Sözleşmenin veya bu Sözleşmenin II. kısmının her madde veya bendinin feshini ihbar edebilir.

Madde 38 — Ek :

Bu Sözleşmenin Ek'i, bunun tamamlayıcı kısmı olur.

Buna iman ederek, usûlü dairesinde bu yetki ile mücehhez, aşağıda imzası bulunanlar, bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

18 Ekim 1961 tarihinde Torino'da Fransızca ve İngilizce meydana getirilmiş iki metin aynı şekilde muteber olup Avrupa Konsey arşivlerinde bir tek nüsha halinde muhafaza edilecektir. Tasdik edilmiş suretlerini Genel Sekreter bütün imzacılara gönderecektir.

(İmzalar)

SOSYAL HAKLAR SÖZLEŞMESİNE EK

Sosyal Haklar Sözleşmesinin korunan kişiler bakımından şümülü

1. 12. maddenin 4. bendi ve 13. maddenin 4. bendi hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, 1'den 17'ye kadarki maddelerde gösterilmiş kişiler arasında yabancılar, ancak öteki Akit Tarafların uyruğu olup ilgili Akit Taraf ülkesinde kanunen ikamet ettikleri veya muntazaman çalıştıkları nisbette dahil edilirler; adigeçen maddelerin, 18 ve 19. maddeler hükümleri ışığı altında yorumlanmaları lâzımdır.

Böyle bir yorum benzer hakların Akit Taraflardan herhangi biri tarafından başka kişilere teşmilini menetmemektedir.

2. Her Akit Taraf, mülteciler statüsü hakkındaki 28 Temmuz 1951 Cenevre anlaşmasının tarifine uyan ve ülkesinde muntazaman ikamet eden mültecilere, mümkün olduğu kadar lehte ve her halde Kendisinin 1951 Anlaşması gereğince olduğu kadar mevcut ve yukarıda adigeçen mültecilere uygulanması mümkün başka milletlerarası anlaşmalar gereğince de taahhüt ettiğinden daha az lehte olmayan bir muamele sağlayacaktır.

KISIM I — *Bend 18*KISIM II — *Madde 18, bend 1*

Bu hükümlerin Akit Tarafların ülkesine girmeyi ve 13 Aralık 1955'de Pariste imzalanmış Avrupa İskân Anlaşmasının hükümlerini ihlâl etmeyi tazammun etmediği kabul edilir.

KISIM II

Madde 1 — bend 2.

Bu hüküm sendika sigortası şartlarını veya tatbikatını ne men ne de teşvik eder şekilde yorumlanmayacaktır.

Madde 4 — bend 4.

Bu hüküm ağır kusur halinde derhal işe son vermeyi engelleme şekliyle yorumlanacaktır.

Madde 4 — bend 5.

İstisnalar sadece bu metinlerde gösterilmeyen kişilerden ibaret olduğuna göre, eğer işçilerin büyük çoğunluğu bakımından ücretler üzerindeki tevkifat gerek kanun gerek toplu sözleşmeler veya hakem kararlarıyla yasak edilirse, bir Akit Tarafın bu bendden doğan taahhüdünü yerine getirebilmesi kabul edilir.

Madde 6 — bend 4.

Grev hakkının muhtemel bütün öteki kısıtlanmaları 31. maddenin tecviz ettiklerinden olmak şartile, her Akit Tarafın, kendisini ilgilendiren hususlarda, bu hakkın kullanılmasını kanunla tanzim edebileceği kabul edilir.

Madde 7 — bend 8.

Bir Akit Taraf, eğer kanunlarında 18 yaşından küçüklerin büyük çoğunluğunu gece işlerinde çalıştırmayı sağlayarak bu taahhüdünün ruhuna uyarsa, Kendisinin bu bendden doğan taahhüdünü yerine getirdiği kabul edilir.

Madde 12 — bend 4.

Bu bendin sonunda görülen «ve bu anlaşmalarda varılmış kayıt ve şartlar muhafaza edilmek şartile» kelimeleri, bir yardım sisteminden müstakil olarak mevcut bulunan edimler bakımından, bir Akit Tarafın, öteki Akit Tarafların uyruklarının bu edimlerden faydalanması için, önceden kararlaştırılmış bir ikamet devresinin tamamlanmış olmasını istiyebileceğini ifade eder şekilde kabul edilmişlerdir.

Madde 13 — bend 4.

Avrupa Sosyal ve Tıbbî Yardım Anlaşmasına Taraf olmayan hükümetler, öteki Akit Tarafların uyruklarına adigeçen Anlaşma hükümlerine uygun bir muamele sağlamaları şartile, bu bende ait hususlarda, Sosyal Sözleşmeyi tasdik edebilirler.

Madde 19 — bend 6.

Bu hüküm uygulanmasında, «göçmen işçinin ailesi» terimleri, en az, işçinin eşi ve bakımı kendisine ait 21 yaşından küçük çocuklarını gösterir şekilde yorumlanmalıdır.

KISIM III

Sözleşmenin, uygulanması yalnız IV Kısımda gösterilmiş kontrola tâbi olan milletlerarası mahiyette hukukî taahhütleri ihtiva ettiği kabul edilmelidir.

Madde 20 — bend 1.

«Numaralanmış paragraflar»ın birden fazla bendi bulunmayan maddeleri de ifade ettiği kabul olunmalıdır.

KISIM IV

«Savaş halinde yahut başka genel tehlike halinde» terimleri harp *tehdidi*'ni de aynı şekilde kaplar şekilde yorumlanacaktır.

Çeviren : Doç. Dr. Öztekin TOSUN